

актуальність розробки та апробації програми профілактики стресостійкості особистості, з метою запобігання ймовірності виникнення аварій та катастроф з вини людини. У нашому дослідженні було виявлено, що за рівнем вираженості нервово-психічної стійкості, яка розглядається як індикатор рівня стресостійкості, п'ята частина працівників виявляють знижені показники, що виявляється у підвищеній реактивності на стрес, схильності ускладнювати зміст ситуації, до психосоматизації та до деструктивних способів подолання стресів. В подальшому буде розроблена та апробована програма розвитку стресостійкості особистості.

Список використаної літератури.

1. Аршава, І.Ф., (2007), Емоційна стійкість людини та її діагностика [Електронний ресурс]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук: спец 19.00.02 «Психофізіологія»/ І.Я. Аршава, Київ, 38 с.
2. Потапчук, Є.М., (2011), Особливості свідомої саморегуляції при розвитку гострого і хронічного травматичного стресу у рятувальників, Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, Хмельницький, Випуск 3.

ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРОЯВУ

УДК 159.922

*Гнатюк О. О.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність проблеми. У дошкільному віці суттєвих змін зазнає емоційно-вольова сфера дітей. Період дошкільництва можна назвати віком пізнавальних емоцій, до яких відносяться почуття здивування, зацікавлення, допитливості. Діяльність дітей, стосунки з дорослими й однолітками, реакції на нові обставини, ставлення до персонажів казок, розповідей сповнені емоцій і почуттів, що спонукають їх активно сприймати світ, стимулюють вплив на пізнавальні та інші психічні процеси, виробляють індивідуальне ставлення до сприйняття світу, мотивують їхні вчинки.

Емоції впливають на всі психічні процеси: сприймання, відчуття, пам'ять, увагу, мислення, уяву, а також на вольові процеси. Тому проблема розвитку емоцій і волі, їх ролі у виникненні мотивів як регуляторів діяльності та поведінки дитини є однією з найбільш важливих і складних проблем психології. На перебудову психічних процесів, формування довільної поведінки впливає воля дитини. Саморегуляція поведінки і

діяльності є однією з важливих функцій психіки людини. Таким чином, дослідження емоційно-вольової сфери та її проявів у дітей дошкільного віку є актуальним питанням, на розв'язання якого спрямована наша робота.

Короткий аналіз останніх досліджень з проблеми. Однією з найбільш складних і значущих у вихованні є проблема волі та емоцій. У розробці проблеми вольових та емоційних процесів та їх виховання значну роль відіграли роботи І.Д. Беха, Л.С. Виготського, А.І. Висоцького, В.А. Іваннікова, Є.П. Ільїна, К.Н. Корнілова, В.А. Крутецького, А.Ц. Пуні, П.І. Розмислова, С.М. Рівеса, П.А. Рудіка, В.І. Селіванова та ін.

Дослідження присвячені вивченню емоційно-вольового розвитку особистості дитини дошкільного віку проводилися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими (Г.М. Бреслав, В.К. Вилюнас, А.В. Запорожець, К.Е. Ізард, Я.З. Неверович, П.В. Симонов та ін.). Більшість з них (І.В. Алехіна, М.М. Амосов, П.К. Анохин, М.В. Антропова, І.А. Аршавський, А.І. Захаров, М.І. Кольцова, А. Д. Кошелева, Н.Л. Кряжева, Н.М. Матяш, Т.А. Павлова, Н.А. Степанова та ін.) пов'язують виникнення проблем в емоційно-вольовій сфері дитини з дифіцитом, насамперед, позитивних емоцій і вольового зусилля.

Метою наукової публікації є теоретичний аналіз розвитку емоційно-вольової сфери особистості в дошкільному віці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емоційність є основною психофізіологічною особливістю дитячого віку. Її вікові зміни зумовлюють своєрідну поведінку дітей на різних етапах їх розвитку. Період дошкільного дитинства - вік пізнавальних емоцій, до яких відносяться почуття подиву, цікавості, допитливості. Почуття у дошкільників стають глибшими, стійкішими, раціональнішими (Дудкевич, Т.В., 2012).

Розвиток особистості дитини охоплює такі якісні зміни як розуміння дитиною навколишнього світу, усвідомлення свого місця в ньому, що породжує нові мотиви поведінки, під впливом яких вона здійснює свої вчинки та розвиток почуттів і волі, що забезпечують дієвість мотивів, стійкість поведінки, її незалежність від зовнішніх обставин.

Розвиток волі у дітей співвідноситься із збагаченням їх мотиваційної та моральної сфер. Удосконалювання вольової регуляції поведінки у дітей пов'язане із загальним інтелектуальним розвитком. Тому виховувати волю у дитини поза загальним психічним розвитком практично неможливо.

Протягом дошкільного віку відбувається зміна змісту емоцій, трансформація емоційних переживань, з'являються нові емоції і почуття, що пов'язано зі зміною змісту і структури діяльності дитини. Під впливом різних продуктивних видів діяльності, ознайомлення з навколишньою природою і музикою розвиваються естетичні емоції, як здатність сприймати, відчувати і переживати прекрасне в навколишньому житті і в творах мистецтва. Під впливом занять і дидактичних ігор розвиваються інтелектуальні емоції: здивування, допитливість, впевненість або сумнів у

своїх думках і діях, радість від правильного розв'язання задачі, які сприяють вдосконаленню пізнавальної діяльності дошкільника, її способів і прийомів. В результаті виконання моральних вимог розвиваються моральні емоції, що відіграють велику роль в особистісному розвитку дитини та у формуванні її активної позиції.

Тому формування і корекцію недоліків розвитку емоційно-вольової сфери необхідно розглядати в якості однієї з найбільш важливих, пріоритетних завдань виховання, розвитку дитини. Реалізація специфічних вікових можливостей психічного розвитку відбувається завдяки участі дошкільнят у відповідних віку видах діяльності: грі, мовному спілкуванні, малюванні, конструюванні, музичній діяльності та ін. Організація цих видів діяльності, керівництво ними, турбота про їх вдосконалення, про придбання ними колективного і вільного самодіяльного характеру, повинні постійно перебувати в центрі уваги педагогів (Скрипченко, О.В., 2001).

У дошкільному дитинстві формується також мова емоцій як система словесних позначень емоційних станів та інших властивостей емоційної експресії (міміка, пантоміміка, жести, інтонація, фізіологічні зміни), а також причин і результатів пережитих емоційних станів. Загальна вікова динаміка розвитку мови емоцій у дошкільників характеризується переходом від словесного неструктурованого позначення емоційних явищ, яка типова для молодшого дошкільного віку, до словесного структурованого позначення за допомогою узагальнених понять, що притаманне для старшого дошкільного віку.

У дошкільному віці емоційна лабільність, яка виражається в легкості і швидкості переходу від одного емоційного стану до іншого, оминаючи нейтральні форми, поступово трансформується в пластичність емоцій, яка характеризується гнучкістю зміни емоційних переживань. Тобто, утримується повний цикл входу в емоційний стан і виходу з нього. Крім того, зміна різних ситуацій для дошкільника не визначає зміни змісту його емоційного стану з причини стійкого емоційного ставлення до різних об'єктів і збільшення часу протікання емоційного реагування. У старшому дошкільному віці вихід з емоційного стану може бути здійснений довільно самою дитиною відповідно до соціальної установки або ігрових вимог.

Висновки. Теоретичний аналіз розвитку емоційно-вольової сфери дошкільника дозволив з'ясувати особливості розвитку його емоційної сфери, визначити її важливість для загального розвитку дитини, становлення її як особистості, формування її життєвого досвіду.

У дошкільному дитинстві здійснюються важливі перетворення в емоційній сфері, виявляється значне розмаїття емоційних станів і почуттів, поглиблюється їх стійкість, тривалість, інтенсивність та поступово вдосконалюється довільність емоційної саморегуляції.

Список використаної літератури.

1 Дуткевич, Т.В., (2012), Дитяча психологія, Центр учбової літератури, Київ, 424 с.